

Ірина Олександрівна БАШИНСЬКА

д.е.н., доцент, Державний університет "Одеська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Володимир Юрійович ФІЛІПPOB

д.е.н., доцент, Одеський національний політехнічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4429-7582>

e-mail: v.filippov@op.edu.ua

Наталія Сергіївна ЧЕРНЯГІНА

аспірантка, Одеський національний політехнічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1984-8047>

e-mail: chernyagina@ukr.net

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Індустріальний парк – це порівняно нова форма економічної організації, йому відводиться провідна роль у формуванні конкурентоспроможності держав та регіонів. Станом на вересень 2021 в Україні зареєстровано 53 індустріальні парки, проте немає жодного, який повною мірою функціонував би так, як провідні іноземні кластери. У статті авторами досліджено особливості цифровізації інноваційної економіки та надано їй визначення, оцінено сучасний стан індустріальних парків України, виявлено причини неефективного їх функціонування та розроблено рекомендації з удосконалення формування та діяльності індустріальних парків України, використовуючи цифрові інструменти інноваційної економіки.

Ключові слова: індустріальний парк, інноваційна економіка, кластер, цифровізація

ВСТУП

Індустріальний парк (кластер) – це порівняно нова форма економічної організації, яка викликала інтерес науковців після публікацій Майкла Портера [1]. Кластери у багатьох розвинених країнах відіграють значну роль у формуванні та забезпеченні конкурентоспроможності країн та територій. Незважаючи на економічну життєздатність економічних кластерів, кластери все ще не набули широкого поширення в Україні, на відміну від високорозвинених країн.

Станом на вересень 2021 р. у Реєстрі індустріальних (промислових) парків України зазначено 52 індустріальні парки (рис. 1) [2], проте немає жодного індустріального парку, який повною мірою функціонував би так, як працюють подібні іноземні кластери.

Проблемами індустріальних парків займаються багато як іноземних [3–5], так і вітчизняних вчених [6–9], проте сучасний розвиток інноваційної економіки у поєднанні з всебічною цифровізацією вносить свої корективи – можливості та ризики – у функціонування господарюючих суб'єктів усіх форм та рівнів, які необхідно врахувати.

МЕТА статті – дослідження сучасного стану індустріальних парків України та аналіз перспектив їх розвитку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження широко використовувались такі методи: теоретичного узагальнення та наукового

абстрагування, системного підходу, індукції та дедукції, порівняння, збору та оброблення. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці іноземних та вітчизняних вчених, матеріали Мінекономіки та Державної статистичної служби України, матеріали періодичних видань, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний стан економіки України потребує масштабних і ефективних змін, інвестиційно-інноваційних проектів і концентрації фінансових ресурсів для їх реалізації [3; 10–11].

Інноваційна економіка – це економіка держав, більшість підприємств яких здійснює інноваційну діяльність, тобто виробляють та застосовують інноваційну продукцію. Так, з практичного погляду під цифровізацією інноваційної економіки розумітимемо новий виток економічного розвитку держави за рахунок інноваційної діяльності, який заснований на раціональному застосуванні нових інформаційних технологій та накопичених знаннях у розробленні методів, інструментів та технологій, які дозволяють створювати якісний новий продукт (послугу) в умовах мінімальних ресурсів.

Україна поступово впроваджується у світовий інформаційно-інноваційний простір. Одним із таких інструментів є забезпечення функціонування індустріальних парків.

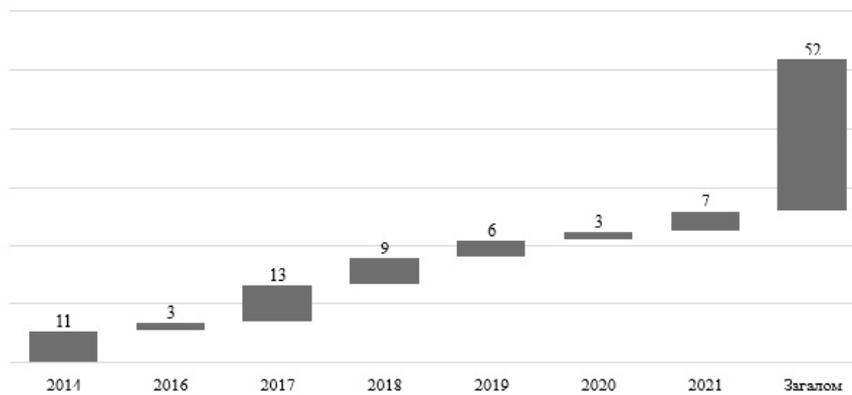

Рис. 1. Індустріальні парки в Україні [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

У 2012 р. прийнято Закон України «Про індустріальні парки» [12], а у вересні 2021 р. – зміни до нього, де наголошено на державному стимулюванні створення та функціонування індустріальних парків. Згідно із Законом:

Індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації й телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності в межах індустріального парку [11].

Аналізуючи діяльність індустріальних парків, бачимо, що переважною діяльністю є машинобудування, переробна та легка промисловість (рис. 2).

Стосовно цілі створення, – дані свідчать про те, що у ТОП-3 з великим відривом від інших входять (рис. 3):

- забезпечення сталого економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності території (73,1 %);

- активація інвестицій в економіку міста (69,2 %);
- створення нових робочих місць (63,5 %).

Популярність парків непинно зростає. Співпрацюючи з власником (керівною компанією), інвестор-резиденти індустріального парку отримують усі переваги його складових:

- повністю підготовлена для роботи ділянка: не потрібно займатися підключенням до електричних мереж, газових, водопровідних мереж, мереж постачання теплової енергії (теплопостачання) та мереж зв'язку, витрачаючи час та ресурси;

- землю з необхідним правовим статусом: оформленням статусу індустріального парку займається керуюча компанія;

- гнучкі умови оренди та купівлі ділянок: можна вибрати землю під склади або відкриті майданчики поряд із трасою, виробництво, будівництво;

- підготовлену захисно-санітарну зону – її розміщують навколо індустріальних парків, де діють виробництва 3–5 класів небезпеки.

Щоправда, повноцінно функціонують лише чотири

якісні інфраструктурні об'єкти, які вже мають резидентів із реально працюючими заводами. Це:

- Індустріальний парк «Біла Церква» (Київська область);
- Вінницький індустріальний парк;
- Індустріальний парк «Соломоново» (Закарпатська область);
- Індустріальний парк «Коростень» (Житомирська область).

Причини безліч, основними є:

- адміністративні проблеми;
- відсутність досконалої реформи судової системи;
- поганий інвестиційний клімат.

Отже, основними інструментами державного стимулювання функціонування індустріальних парків повинні насамперед стати:

- державні та стимулювання приватних інвестицій в інфраструктуру;
- широкі заходи стимулювання інвестицій;
- захист внутрішнього ринку всіх галузей;
- підтримка експорту всіх рівнях.

Вважаємо, що інноваційною складовою успішної реалізації на практиці регіонально-цілісного підходу є доповнення або розширення діяльності за рахунок більш вузьких (спеціалізованих) підходів, що мають чітко виражену практичну спрямованість.

Дана спрямованість має оцінюватись у кожному конкретному випадку. Такою спеціалізацією може стати розвиток промислового туризму. Другим способом ефективності індустріального парку є його унікальна спеціалізація. На сьогодні більшість індустріальних парків, що створюються на території України, засновані здебільшого на базі машинобудування, харчової, легкої, меблевої, переробної, електротехнічної, деревообробної промисловості.

Водночас дуже мала увага зосереджується саме на хімічній промисловості: із 53 офіційно внесених у Реєстр індустріальних парків лише 2 займаються хімічною промисловістю, 4 фармацевтичною діяльністю та 1 мікробіологією.

Без хімічної промисловості в наш час майже неможливо створити повноцінний, якісний та ефективний продукт: по-перше, хімічна індустрія є однією з трьох галузей, які визначають рівень економічного розвитку країни та, по-друге, за допомогою хімічної промисловості є можливість створювати матеріали із новими властивостями.

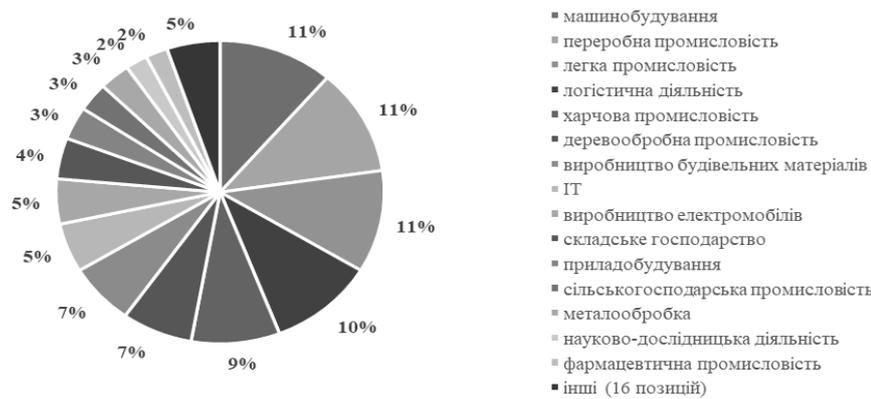

Рис. 2. Основні різновиди діяльності індустриальних парків України [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

Рис. 3. Основні цілі створення індустриальних парків України [побудовано авторами за даними Мінекономіки України [1]]

ВИСНОВКИ

Індустриальні парки є важливим інструментом економіки країни, який може вивести країну в лідери, проте, така форма організації несе в собі й ризики, головним із котрих є імітація діяльності індустриаль-

ного парку задля незаконного збагачення. Тому надалі потрібно удосконалювати механізм регулювання та особливо контролю з боку держави за діяльністю індустриальних парків.

Список використаних джерел

- Porter M. Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review. 1998. № 76 (6). pp. 77–90.
- Міністерство економіки України. Індустриальні парки в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>
- Anduaem M., Pramila K., Koen M., Johannes M., Krkoska E. 2020. Firms in Ethiopia's Industrial Parks: COVID-19 Impacts, Challenges, and Government Response. World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34573>
- Lewis R. Industrial Parks as Industrial Renewal In book: Chicago's Industrial Decline. URL: <https://doi.org/10.7591/cornell/9781501752629.003.0008>
- Boysen B., Cristóbal J., Hilbig J., Güldemund A., Schebek L., Rudolph K.U. Economic and environmental assessment of water reuse in industrial parks: case study based on a Model Industrial Park. *Journal of Water Reuse and Desalination*. 2020. № 10 (4). pp. 475–489. URL: <https://doi.org/10.2166/wrd.2020.034>
- Федулова Л.І. Напрями розвитку індустриальних парків щодо реалізації інноваційного потенціалу регіонів України. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 53. С. 296–305.
- Олексюк Г.В. Індустриальні парки України: від концепції до реальності. *Регіональна економіка*. 2017. № 1. С. 98–105.
- Галасюк В.В. Індустриальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2018. 28 (1). С. 40–50.
- Панкєєва А.М., Черноносова Т.О., Мороз Н.В. Створення та функціонування індустриальних парків. *Містобудування та територіальне планування*. 2020. Вип. 75. С. 297–308. URL: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.75.297-3>
- Bashynska I. Management of smartization of business processes of an industrial enterprise to ensure its economic security. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 420 p.
- Башинська І.О., Макарець Д.О. Управління ризиками в проєктах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 5/2. С. 38–40.
- Закон України «Про індустриальні парки». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>

References

1. Porter M. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. № 76 (6). pp. 77–90.
2. Minister of Economy of Ukraine. Industrial parks in Ukraine. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fe6ba4bd-355d-48b1-9979-211b399b1987&title=VitiagiZRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv> (in Ukrainian).
3. Andualem M., Pramila K., Koen M., Johannes M., Krkoska E. 2020. Firms in Ethiopia's Industrial Parks: COVID-19 Impacts, Challenges, and Government Response. World Bank, Washington, DC. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34573>
4. Lewis R. Industrial Parks as Industrial Renewal In book: Chicago's Industrial Decline. URL: <https://doi.org/10.7591/cornell/9781501752629.003.0008>
5. Boysen B., Cristóbal J., Hilbig J., Güldemund A., Schebek L., Rudolph K.U. Economic and environmental assessment of water reuse in industrial parks: case study based on a Model Industrial Park. *Journal of Water Reuse and Desalination*. 2020. № 10 (4). pp. 475–489. URL: <https://doi.org/10.2166/wrd.2020.034>
6. Fedulova L.I. Directions of development of industrial parks concerning realization of innovative potential of regions of Ukraine. *Economic innovations*. 2013. № 53. pp. 296–305. (in Ukrainian).
7. Oleksiuk H. Industrial parks of Ukraine: from concept to reality. *Regional economy*. 2017. № 1. pp. 98–105. (in Ukrainian).
8. Halasiuk V.V. Industrial parks: world experience and prospects for creation in Ukraine. *Economic analysis*. 2018. 28 (1). pp. 40–50. (in Ukrainian).
9. Pankeieva A.M., Chernonosova T.O., Moroz N.V. Establishment and operation of industrial parks. *Urban planning and spatial planning*. 2020. Issue 75. pp. 297–308. (in Ukrainian).
10. Bashynska I. Management of smartization of business processes of an industrial enterprise to ensure its economic security. Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 420 p.
11. Bashynska I., Makarets D. Risk management in projects. *Economics. Finances. Law*. 2017. № 5/2. pp. 38–40. (in Ukrainian).
12. Law of Ukraine “On Industrial Parks”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (in Ukrainian).

Iryna BASHYNSKA

Doctor of Economics, Associate Professor, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

e-mail: i.a.bashinskaya@op.edu.ua

Volodymyr FILIPPOV

Doctor of Economics, Associate Professor, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4429-7582>

e-mail: v.filippov@op.edu.ua

Nataliia CHERNIAHINA

postgraduate student, Odessa Polytechnic State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1984-8047>

e-mail: chernyagina@ukr.net

INDUSTRIAL PARKS OF UKRAINE: CURRENT SITUATION AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF INNOVATIVE ECONOMY

Introduction. Industrial park (cluster) is a relatively new form of economic organization, which in many developed countries plays a significant role in shaping and ensuring the competitiveness of countries and territories. Despite the economic viability of economic clusters, clusters have not yet become widespread in Ukraine, in contrast to highly developed countries. The modern development of the innovative economy, combined with comprehensive digitalization, makes its adjustments – opportunities and risks – in the functioning of economic entities of all forms and levels, which must be considered.

The purpose of the paper is to study the current state of industrial parks in Ukraine and to analyse the prospects for their development.

Results. In the article, the authors explored the innovative economy's digitalization features and provided its definition. They assessed the current state of industrial parks in Ukraine, identified fully operational parks, have high-quality infrastructure facilities, and have residents with actually operating plants. Identified the reasons for their inefficient functioning and developed recommendations for improving the formation and operation of industrial parks in Ukraine, using digital tools of the innovative economy. It was noted that the innovative component of successful implementation in practice of a regionally integrated approach is the addition or expansion of activities through narrower (specialized) approaches that have a clear, practical focus. Such specialization can be the development of industrial tourism. The second way of efficiency of an industrial park is its unique specialization, for example, the chemical industry. Each focus or specialization should be evaluated and determined in each case.

Conclusion. Industrial parks are an essential tool of the country's economy, which can make the country a leader; however, this form of organization carries risks, the main of which is the imitation of the industrial park for illicit enrichment. Therefore, it is necessary to further improve the mechanism of regulation and especially control by the state over the activities of industrial parks.

Keywords: industrial park, innovation economy, cluster, digitalization